

Willem II der Nederlanden: Den Haag, 6 december 1792 – Tilburg, 17 maart 1849

Willem Frederik George Lodewijk, prins van Oranje-Nassau, was van 7 oktober 1840 tot aan zijn dood in 1849 koning der Nederlanden, groothertog van Luxemburg en hertog van Limburg.

Prins van Oranje

Periode: 1815–1840

Voorganger: Willem I

Opvolger: Willem III

Koning der Nederlanden Groothertog van Luxemburg

Hertog van Limburg

Periode: 1840–1849

Voorganger: Willem I

Opvolger: Willem III

Eerste levensjaren

Willem (roepnaam Guillot) werd in 1792 geboren in Den Haag. Zijn ouders waren de latere koning Willem I der Nederlanden en Wilhelmina van Pruisen.

Willem I der Nederlanden en Wilhelmina van Pruisen

Zijn grootvaders waren de heersende stadhouder Willem V en de Pruisische koning Frederik Willem II van Pruisen.

Willem V en Frederik Willem II van Pruisen

Hij had een jongere broer: Frederik (1797-1881), en twee jongere zusters: Paulina (1800-1806) en Marianne (1810-1883). Na de uitroeping van de Bataafse Republiek in januari 1795 vluchtte de gehele stadhouderlijke familie, waaronder de toen tweejarige Willem naar Engeland. Vanaf 1797 verbleef Willem samen met zijn ouders aan het hof van de koning van Pruisen in Berlijn. Hier werd hij van 1803 tot 1809 opgeleid aan de militaire academie. Een van de leraren verbonden aan deze academie was Carl von Clausewitz. Willem raakte hier goed bevriend met de Pruisische prins.

Carl von Clausewitz

Vanaf 1809 tot 1811 studeerde hij in Oxford. In deze periode maakte hij in gezelschap van zijn gouverneur de Constant Rebecque twee lange reizen.

Jean Victor de Constant Rebecque

Eerst door het zuidwesten van Engeland, later een reis van ruim vier maanden door het noorden van Engeland, Schotland en Ierland. Daarna diende hij op het Iberisch schiereiland drie jaar lang in het Engelse leger als een van de aides-de camp van Arthur Wellesley, de bevelhebber van het Engelse expeditieleger op het Iberisch schiereiland.

Arthur Wellesley

Hier maakte hij in 1812 onder andere de zeer bloedige bestorming van het fort van Badajoz en de succesvolle Slag bij Salamanca mee. Hij ontsnapte meermalen maar nipt aan de dood. De reden dat zijn vader zulke ongebruikelijk grote risico's met het leven van de troonopvolger nam, was gelegen in het feit dat Willem de laatste troefkaart was, waar de Oranje-dynastie nog over kon beschikken in een poging om weer een vooraanstaande rol op het Europees toneel te gaan spelen. Het plan was om Willem te laten trouwen met de Engelse kroonprinses Charlotte.

Engelse kroonprinses Charlotte

Nadat zijn vader in november 1813 met Engelse steun (met name van de minister van buitenlandse zaken Castlereagh) soeverein vorst van de Nederlanden was geworden, zette Willem enige weken later voet op Nederlandse bodem. Toen zijn vader zich in 1815 in de aanloop naar de Slag bij Waterloo uitriep tot koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden werd Willem officieel troonopvolger. In die periode was hij tot de komst van Wellesley (sinds 1814 ook bekend als de hertog van Wellington) opperbevelhebber van de aanwezige geallieerde Engelse, Nederlandse, Belgische en Duitse troepen. Zijn rol, met name in de voorbereiding op de Slag bij Quatre-Bras was cruciaal. Hij zag de strategische waarde van Quatre-Bras en had van tevoren goede afspraken gemaakt met de generaals de

Constant Rebecque (zijn vroegere gouverneur) en de Perponcher over hoe te handelen in het geval van een Franse aanval langs deze route.

Hendrik George de Perponcher Sedlnitsky

Vooral daardoor wist zijn leger van Belgische, Nederlandse, Duitse en Engelse troepen hier onverwachts stand te houden tegen een Franse overmacht onder maarschalk Ney.

Michel Ney

Zonder dit succes was er geen Slag bij Waterloo geweest. In de Slag bij Waterloo raakte Willem II zwaar gewond aan zijn schouder. De rest van zijn leven werd hij zowel in binnen- als buitenland gezien als een van de grote helden die Napoleon definitief hadden verslagen.

Een jonge Willem II

Huwelijk en gezin

Van december 1813 tot in mei 1814 was Willem verloofd met de Britse kroonprinses Charlotte Augusta, dochter van de latere koning George IV. Zij verbrak de verloving en huwde uiteindelijk met Leopold van Saksen-Coburg, de latere koning Leopold I van België.

Willem II trad op 21 februari 1816 in het huwelijk met Anna Paulowna, een dochter van tsaar Paul I van Rusland.

Uit het huwelijk werden vijf kinderen geboren:

- Willem Alexander Paul Frederik Lodewijk: 19 februari 1817 - 23 november 1890, Huwde 1e: Sophie van Wurtemberg, 2e: Emma van Waldeck-Pyrmont
De latere koning Willem III.
- Willem Alexander Frederik Constantijn Nicolaas Michiel: 2 augustus 1818 - 20 februari 1848, Bleef ongehuwd. Werd echter wel gezien als mogelijke echtgenoot voor zowel koningin Victoria van het Verenigd Koninkrijk als voor koningin Isabella II van Spanje.
- Willem Frederik Hendrik: 13 juni 1820 - 13 januari 1879, Werd door zijn lange carrière in de marine beter bekend als "Hendrik de Zeevaarder".
Huwde 1e: Amalia van Saksen-Weimar-Eisenach, 2e: Maria van Pruisen
- Willem Alexander Frederik Ernst Casimir: 21 mei 1822 - 22 oktober 1822
- Wilhelmine Marie Sophie Louise: 8 april 1824 - 23 maart 1897, huwde groothertog Karel Alexander van Saksen-Weimar-Eisenach.

Koning Willem II en zijn jonge gezin. Van links naar rechts: prins Willem, prins Alexander, koning Willem II, koningin Anna, prinses Sophie en prins Hendrik.

De homoseksuele relaties die Willem II als kroonprins en koning onderhield, werden door onder anderen Eillert Meeter beschreven. De koning zou zich hebben omringd met dienaren die hij niet kon ontslaan vanwege wat Meeter de "afschuwelijke motieven" noemde, waarvoor hij hen had aangenomen. Historici hebben Meeter meer dan een eeuw voor leugenaar uitgemaakt, maar in 2004 bleek uit documenten in het Koninklijk Huisarchief dat hij de waarheid heeft geschreven.

Verenigd Koninkrijk der Nederlanden

Na de hereniging van de Nederlanden werd hij onder andere minister van defensie in de regering van zijn vader. Hij verbleef echter meestal in de Zuidelijke Nederlanden in Brussel, ook in de zes maanden per jaar dat de regering zetelde in Den Haag (er werd gewisseld met Brussel). Daar kwam hij in 1816 in contact met Franse revolutionairen die de Bourbonmonarchie wilden afzetten, een burgerlijk bestuur wilden invoeren en Zuid-

Nederland bij Frankrijk wilden voegen. Willem werd de kandidaat van deze rattachisten om koning Lodewijk XVIII op te volgen.

Lodewijk XVIII van Frankrijk

Willems zwager, tsaar Alexander I, kwam via zijn zuster het plan te weten en lichtte koning Willem I in.

Tsaar Alexander I

Die werd razend en vader en zoon leefden vervolgens in onmin.

Willem had zijn les niet geleerd. In 1820 ontdekte de Franse regering weer een complot tegen Lodewijk XVIII, waar Willem eveneens een rol in speelde. Met diplomatie kon zijn vader een rel vermijden.

In 1829 werd Willem benoemd tot vicepresident van de Raad van State en voorzitter van de ministerraad, wat hij zou blijven tot zijn troonsbestijging in 1840. In deze functies was hij formeel de belangrijkste adviseur van zijn vader.

Koning Willem II

Op 7 oktober 1840 besteeg hij -bijna 48 jaar oud- de troon als Willem II. De inhuldigingsplechtigheid vond plaats op 28 november 1840 in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Daarmee is hij tot op heden bij aantreden het oudste Nederlandse staatshoofd. Onder zijn koningschap was de macht van de vorst al minder dan voordien. De revoluties van 1848 en 1849, waarin Lodewijk Filips I van Frankrijk werd afgezet en andere Europese vorsten met geweld tot concessies werden gedwongen, deden hem vrezen voor zijn troon. Als grap zei de koning tegenover diplomaten, dat hij in één nacht van conservatief

verworden was tot liberaal. Dat was vooral de verdienste van de liberaal Thorbecke, die de Grondwetsherziening van 1848 bijna volledig had geschreven.

Op 7 oktober 1840 besteed hij -bijna 48 jaar oud- de troon als Willem II. De inhuldigingsplechtigheid vond plaats op 28 november 1840 in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Daarmee is hij tot op heden bij aantreden het oudste Nederlandse staatshoofd. Onder zijn koningschap was de macht van de vorst al minder dan voordien. De revoluties van 1848 en 1849, waarin Lodewijk Filips I van Frankrijk werd afgezet en andere Europese vorsten met geweld tot concessies werden gedwongen, deden hem vrezen voor zijn troon. Als grap zei de koning tegenover diplomaten, dat hij in één nacht van conservatief verworden was tot liberaal. Dat was vooral de verdienste van de liberaal Thorbecke, die de Grondwetsherziening van 1848 bijna volledig had geschreven.

De inauguratie van koning Willem II in de Nieuwe Kerk.

Willem II hield van bouwen. In Engeland had hij tijdens zijn studie aan de Universiteit van Oxford belangstelling gekregen voor de 'Gothic revival'. Hij liet de voorgevel van Paleis Kneuterdijk van Daniël Marot naar een ontwerp van De Greef vervangen door de huidige classicistische voorpui en bouwde een groot neogotisch gebouwencomplex achter zijn paleis aan de Kneuterdijk in 's-Gravenhage.

Paleis Kneuterdijk

Het te bouwen paleis, kasteel Vaeshartelt in Nederlands Limburg, werd nooit voltooid en van een nieuw paleis in Tilburg werd alleen de kern gebouwd, die nu onderdeel is van het stadhuis.

Kasteel Vaeshartelt

Rheeburg en Zionsburg in Vught werden aangekocht, maar niet verbouwd of uitgebreid. Er was ook een voor de koning gebouwd gotisch jachthuis in Gorp. In Paleis Het Loo liet de koning weinig sporen na.

Paleis Het Loo

Hij woonde op het nabijgelegen jachtslot, het Kasteel Het Oude Loo, dat meer aan zijn voorkeur voor de neogotiek beantwoordde.

Kasteel Het Oude Loo in 2010.

De dood van de koning Willem II regeerde korte tijd als constitutioneel vorst. Na het overlijden van zijn lievelingszoon Alexander ging zijn gezondheid achteruit.

Prins Alexander

Ook de problemen met zijn oudste zoon, de latere koning Willem III, gingen hem niet in de koude kleren zitten. Kroonprins Willem was het oneens met de grondwetswijziging van 1848, waarmee zijn vader had ingestemd. Hij deed zelfs schriftelijk afstand van zijn rechten op de troon, wat hij later introk.

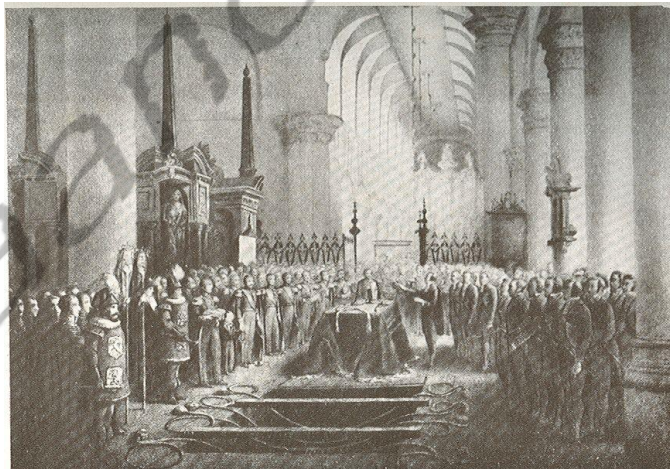

Willem III der Nederlanden

Toen Willem II op 13 februari 1849 voor het eerst de nieuwe Tweede Kamer toesprak, werd opgemerkt dat hij er slecht uitzag en zijn stem zwak was. Begin maart wenste de koning zich voor korte tijd terug te trekken in het door hem geliefde Tilburg. Zijn lijfarts raadde hem dit af, maar hij zette zijn wil door. Op 13 maart nam hij afscheid van zijn vrouw en reed per koets naar Rotterdam.

In Rotterdam was Willem II gekleed in een lange mantel met als hoofddeksel zijn typische Russische muts. In de haven wilde hij een in zijn opdracht in aanbouw zijnde stoomjacht bezichtigen. Bij het aflopen van de trap raakte hij met zijn laars verward in zijn mantel en viel van zes treden af. Onmiddellijk daarna stond hij weer op en op de ontstelde vragen reageerde hij met een geruststellend: "Het is niets."

Toen de koning via Geertruidenberg naar Tilburg reisde, werd hij door de menigte toegejuicht. Maar tegen de gewoonte in werd er vanuit het rijtuig niet gereageerd. Het slechte weer deed de koning geen goed en hij had de mantel dicht om zich heen geslagen. In Tilburg werden de gezondheidsproblemen erger. Willem II was niet meer in staat om staatsstukken te bestuderen. Twee dagen lang was de koning ernstig kortademig. Op 16 maart kwam zijn zoon Hendrik op bezoek, waardoor zijn zin enigszins verbeterde. Toen koningin Anna Paulowna kort daarna ook arriveerde, werd zij niet meer toegelaten. Zij luisterde van achter de deur gespannen of zij zijn dierbare stem hoorde. Op 17 maart werd zijn toestand zeer kritiek. Rond drie uur kreeg Willem II een ernstige aanval van kortademigheid, waarbij hij zijn arts in de armen vloog. Deze zette hem terug in zijn stoel, waarna hij stierf. Koningin Anna Paulowna was zo geschrokken dat zij zich gillend op zijn levenloze lichaam wierp. Enkele dagen heeft zij urenlang geknield bij zijn lijk gezeten. Willem II wenste na zijn dood niet gebalsemd te worden en had in zijn testament opgenomen dat de 'houten kist, die zijn gebeente bevatten moest' de vorm moest krijgen van 'zijn lijk' en hij 'gekleed in de gewoone tenue, die hij bij zijn leven droeg' moest worden bijgezet: 'De kist is dus aan het hoofd smal, aan de schouders breed en aan de voeten smal toeloopende. Van 't fijnste hout gemaakt, werd ze aldus in de vierkante looden kist geplaatst'. Op 3 april werd Willem II opgehaald om de volgende dag bijgezet te worden in de grafkelder van de Oranjes in Delft.

De begrafenis van koning Willem II in 1849

Monogram van koning Willem II

Metaaldetectie
Vlaanderen